

Nr 2106

av herr Bohman m. fl.
med anledning av propositionen 1975: 92 om sänkning av den statliga inkomstskatten, m. m.

Motionens huvudsakliga innehåll

Skattefrågan har under en följd av år stått i centrum för moderata samlingspartiets politik. Vi har gång på gång begärt en sänkning av statsskatten. Särskild vikt har vi lagt vid en nedjustering av de orimligt höga marginalskatterna.

I motionen konstateras att trots tre provisoriska skatteomläggningar under de senaste tre åren har flertalet heltidsarbetande inkomsttagare drabbats av ett skärpt skattetryck. Om hänsyn tas till penningvärdeförsämringen kan det konstateras att marginalskatterna 1975 är högre i alla inkomstlägen över 15 000 kr. beskattningsbar inkomst än 1971. Enligt vår uppfattning är detta en bidragande orsak till de ökade svårigheterna att nå överenskommelser mellan parterna på arbetsmarknaden. Skatteutvecklingen har också drivit fram så stora höjningar av arbetskraftskostnaderna att penningvärdeförsämringen accelererat.

I motionen konstateras att principen om s. k. totalfinansiering av skatteomläggningar innebär en omfördelning av skattebördan, framför allt inom hushållssektorn. De som får bära den relativt sett största bördan av denna finansiering är de som har den största disponibla inkomsten i förhållande till sina inkomster, dvs. lägre inkomsttagare. Det kan ifrågasättas om låginkomsttagarna verkligen får ett positivt nettoutbyte av den av regeringen föreslagna skatteomläggningen.

Den i propositionen föreslagna skatteskalen innebär oförändrade eller höjda marginalskatter vid inkomster över 40 000 kr. Med tanke på att den genomsnittliga heltidsarbetande löntagaren 1976 kommer att tjäna över 50 000 kr. anser vi detta klart otillfredsställande. Vi föreslår en alternativ skatteskala, som lägger tyngdpunkten vid marginalskattesänkningar i inkomstlägena mellan 30 000 och 70 000 kr. Förslaget innebär en skattesänkning på maximalt 3 100 kr.

I fråga om pensionärernas beskattning föreslår vi en längre övergångstid i enlighet med vad skatteutredningen rekommenderade. Vi föreslår att principen om särbeskattning tillämpas även i fråga om reglerna för hur pensionärernas extra avdrag avtrappas mot deras förmögenhet.

Vi föreslår att villaavdraget sätts till 1 000 kr. Vidare förordar vi nya schablonintäktsgränser vid villabeskattningen med hänsyn till de höjda taxeringsvärdena: 2 % upp till 200 000 kr., 4 % mellan 200 000 och 300 000 kr. och 8 % därutöver. Dessutom begär vi förslag till åtgärder avsedda att begränsa de problem för vissa pensionärer som de höjda taxeringsvärdena kommer att medföra.

Vi konstaterar att regeringens förslag innebär en kraftig inkomstökning för statskassan under 1976. Enligt vår uppfattning måste hänsyn tas till den automatiska skatteskärpningen vid bedömningen av finansieringsbehovet. Vidare bör de inkomster som inflyter genom att punktskatterna höjs redan i år användas för finansiering av skatteomläggningen. Vi anser att det bör vara möjligt att genom besparingar i fråga om statens utgifter ytterligare reducera finansieringsbehovet. Besparingsutredningen bör få tilläggsdirektiv att med förtur utarbeta förslag till besparingar på ca 1 miljard kronor. Härigenom kan behovet att tillföra staten ökade inkomster reduceras väsentligt. Större delen av därutöver erforderlig finansiering föreslår vi skall täckas genom punktskatter. Vi säger nej till föreslagna arbetsgivaravgiftshöjningar, till förslaget om borttagandet av taket vid uttag av socialförsäkringsavgifter och till skattehöjningar på förpackningar och stilldrinkar. Vi föreslår lägre skatt på el och lättöl än vad regeringen föreslår.

Bakgrund

Kravet på en genomgripande skattereform har under lång tid stått i centrum för moderata samlingspartiets politik. I första hand har vi begärt åtgärder ägnade att reducera marginalskatterna, som redan i medelinkomstlägena är orimligt höga. Vi har härvid begärt att det skall uppdras åt skatteutredningen att utarbeta ett förslag till en plan för marginalskattesänkningar. Vi har uttalat att marginalskatterna för normalinkomsttagare åtminstone inte bör överstiga 50 %.

Moderata samlingspartiet har vidare hävdats att den ekonomiska politiken bör inriktas på att bereda utrymme för en verklig skattesänkning, innebärande en sänkning av det totala skattetrycket, ej blott en omfördelning av skattebördan. Det är mot denna bakgrund som vi drivit kravet på en parlamentarisk besparingsutredning med uppgift att undersöka möjligheterna till besparingar och rationaliseringar inom den offentliga sektorn.

Moderata samlingspartiet har gjort gällande att skattesystemet bör indexregleras. Detta krav hänger samman med de ovan nämnda. Genom en indexreglering undviker man den automatiska skärpning av skattetrycket som följer av progressionen i skattesystemet i förening med inflationen. Marginalskatten vid en given realinkomst blir därmed oföränd-

rad. Den automatiska ökning av statens inkomster som uppkommer utan en indexreglering elimineras också.

I det skattepolitiska avsnittet i den motion som vi väckte under den allmänna motionstiden rörande den ekonomiska politiken, skattepolitiken m. m. (1975: 1020) har vi bl. a. behandlat dessa frågor. Vi begärde där 1) en plan för successiva marginalskattesänkningar, 2) ett extra familjeavdrag om 2 000 kr. för barnfamiljer med hemmavarande make, 3) att skatteutredningen skulle få i uppdrag att utarbeta förslag till åtgärder ägnade att åstadkomma erforderliga förbättringar för denna typ av barnfamiljer, 4) att rätt till avdrag skulle medges för styrkta barn tillsynskostnader, 5) att skatteutredningen genom nya direktiv skulle ges möjlighet till ett mer förutsättningslöst arbete. Vi underströk vidare vikten av att besparingsutredningen snabbt kom i gång med sitt arbete. Slutligen tog vi i ovannämnda motion också upp de mindre företagens problem och föreslog bl. a. att i fråga om rörelseidkares egenavgift ett avdrag motsvarande 125 % av denna skulle medges.

Efter 1970 års beslut om den skatteomläggning som utlovades ge skattesänkningar åt två tredjedelar av alla inkomsttagare har tre provisoriska skatteomläggningar genomförts. Den omläggning som föreslås i propositionen 92 är den fjärde omläggningen under loppet av fyra år. De årliga provisoriska omläggningarna har framtvingsats av de höga marginalskatterna. De har varit nödvändiga för att den genomsnittliga löntagaren över huvud taget skulle få ett positivt realnettoutbyte av erhållna löneförbättringar respektive år.

De genomförda skatteomläggningarna har framställts som skattesänkningar. Detta stämmer inte med verkligheten. Möjligen har takten i den automatiska skatteskärpningen till följd av inflationen och progressionen i skattesystemet dämpats något genom omläggningarna. Å andra sidan har progressionen successivt skärpts. I tabell 1 har den från och med 1971 gällande skatteskalen omräknats med hänsyn till penningvärdeförsämringen till och med 1974 — skalgränserna har avrundats till närmaste 5 000-tal kr. — och jämförs med den för 1975 gällande skatteskalen. Det framgår att den nu gällande skatteskalen, trots de s. k. skattesänkningarna och efter justering för penningvärdeförändringen, innebär skärpt statsskatt för alla med inkomster överstigande 35 000 kr. och skärpt marginalskatt i den statliga beskattningen över 15 000 kr. beskattningsbar inkomst. Med hänsyn till att den genomsnittliga reallönen stigit icke oväsentligt sedan 1971 — den genomsnittliga, heltidsarbetande löntagaren torde 1975 ha en lön på närmare 50 000 kr. — torde det stå helt klart att det inte varit fråga om några skattesänkningar.

†1 Riksdagen 1975. 3 saml. Nr 2106

Tabell 1: Jämförelse mellan 1971 och 1975 års skatteskalor, den förra omräknad till 1975 års penningvärde.

Inkomstskikt	Marginalskatt enl. 1971 års prisjusterade skatteskala	Total statskatt vid nedre skiktgränsen	Marginalskatt enl. 1975 års statsskatteskala	Total statskatt vid nedre skiktgränsen
15 000	10 %	—	7 %	—
15 000—20 000	10 %	1 500	12 %	1 050
20 000—25 000	16 %	2 000	17 %	1 650
25 000—30 000	22 %	2 800	22 %	2 500
30 000—40 000	22 %	3 900	28 %	3 600
40 000—45 000	28 %	6 100	33 %	6 400
45 000—65 000	28 %	7 500	38 %	8 050
65 000—70 000	28 %	13 100	43 %	15 650
70 000—90 000	34 %	14 500	48 %	17 800
90 000—100 000	44 %	21 300	48 %	27 400
100 000—130 000	44 %	25 700	52 %	32 200
130 000—150 000	49 %	38 900	52 %	47 800
150 000—200 000	49 %	47 700	56 %	58 200
200 000—	54 %	73 200	56 %	86 200

Mellan 1971 och 1975 har slutligen den genomsnittliga kommunal-skatten höjts betydligt. Höjningen kan beräknas uppgå till ca 2,50 kr. per skattekrona. Till betydande del är det beslut av regeringen och riksdagen, som framtvingat dessa höjningar. Marginalskatten för en genomsnittlig, heltidsarbetande inkomsttagare kommer i år att ligga över 60 % mot ca 50 % 1971 för samma reallön.

Siffrorna ovan underskattar den verkliga förändringen i skattetrycket och ökningen av marginalskatterna, eftersom den genomsnittliga inkomsttagaren fått en icke obetydlig realinkomstökning sedan 1971. Den som 1975 kommer upp i en lön på 45 000 kr. torde 1971 knappast ha haft mer än 30 000 kr. Av den löneökning han fick 1971 betalade han knappt 45 % i skatt. 1975 har han en marginalskatt på nära 60 %.

Den skärpning i marginalbeskattningen som sålunda skett under senare år torde vara en orsak till att svårigheterna uppenbarligen ökat för parterna på arbetsmarknaden att förhandla sig fram till avtalsuppgörelser. Den genom provisorier skärpta progressiviteten i skattesystemet betecknar TCO i sitt remissyttrande över skatteutredningens förslag som "— — — den för utvecklingen på längre sikt kanske allra största nackdelen, eftersom det innebär att man skjuter ett ständigt växande problem framför sig. Situationen för förhandlingsparterna på arbetsmarknaden blir allt mer ohållbar och kravet på årliga 'skatteprovisorier' blir permanent."

För att få kompensation för en procents prisökning behövde den genomsnittliga, heltidsarbetande löntagaren 1971 en löneökning på ca 1,2 %; 1975 behöver han för att kompensera samma prisökning ca

1,5 %. Det behövs med andra ord en större löneökning i dag för att kompensera en given prisökning, så att inkomsttagaren har samma realinkomst efter skatt som tidigare, än fallet var för fyra år sedan. Med beaktande av att dessutom inflationstakten är betydligt högre i dag — mellan genomsnittslägena för 1970 och 1971 steg priserna med 7,4 % men mellan genomsnittslägena för 1974 och 1975 beräknas prisstegringarna till ca 11 % — är det naturligtvis inte ägnat att förvåna att avtalsförhandlingarna blivit svårare. För att ge den genomsnittliga inkomsttagaren kompensation för dessa prisstegringar behövdes 1971 en inkomstökning på ca 9 %, medan motsvarande siffra för 1975 blir hela 17 %. Det hör till bilden att löneökningen 1971 inkl. löneglidning var ca 9 %. Den mycket hårda marginalbeskattningen i högre inkomstlägen nödvändiggör mycket stora lönelöft för att kompensera inträffade prisstegringar och torde medverka till att öka de nominella löneklyftorna.

En lönestegring i takt med produktiviteten i samhällsekonomin påverkar i princip inte prishöjningar. En större ökning av lönekostnaderna leder emellertid till prishöjningar. Hur stort detta genomslag är går inte exakt att ange. Med tanke på lönekostnadernas andel av bruttonationalprodukten synes det emellertid rimligt att anta att den sista procentens löneökning leder till prisstegringar av storleksordningen 0,7 %. En ytterligare löneökning 1971 på ca 7 % skulle då ha gett en ökning av den genomsnittliga, heltidsarbetande inkomsttagarens realinkomst efter skatt på 1 %; på grund av de skärpta marginalskatterna skulle det däremot 1975 inte vara möjligt att genom ökade nominella löner höja den reala disponibla inkomsten — priserna skulle stiga snabbare än inkomsten efter skatt. Ett sådant förhållande komplicerar givetvis avtalsförhandlingarna ytterligare.

Totalfinansiering

Regeringen har i samband med senare års skatteomläggningar drivit principen att dessa skall "totalfinansieras". Skatteutredningen har i sina skilda tilläggsdirektiv haft inskrivet att föreslagna skattesänkningar skall motsvaras av förslag till kompenserande höjningar av andra skatter eller avgifter. Vad detta egentligen inneburit är emellertid oklart. I den mån en skatteomläggning dämpar takten i lönestegringarna leder detta till att statskassan till viss del går miste om automatiska skatteskärpningar. Härför har i samband med tidigare omläggningar staten inte krävt kompensation. Lönehöjningarna har det oaktat inte blivit mindre än vad man tidigare räknat med och som legat till grund för statens inkomstprognoser. Statskassan har med andra ord tillförsäkrats den automatiska skatteskärpning som skulle ha inträtt även om någon skatteomläggning inte vidtagits. Detta torde också komma att gälla för 1976.

I propositionen sägs om totalfinansieringen att "genom denna finan-

siering säkras en ansvarsfull politik". Det är föga upplysande. Klart är emellertid att regeringen anser sig få kompensation för dels bortfallet av inkomstskatt till följd av skatteomläggningen, dels kostnaden för höjningen av barnbidragen.

Rimligen bör man med totalfinansiering avse att statens skatteinkomster i reala termer inte blir mindre om en skatteomläggning genomförs än om den inte skulle genomföras. Den köpkraftsökning inom hushållssektorn som åstadkommes genom att den direkta statsskatten sänks skall alltså uppvägas genom en motsvarande efterfrågeindragning med hjälp av andra skatter och avgifter. En totalfinansierad omläggning skulle bli konjunkturpolitiskt neutral i den bemärkelsen att den totala efterfrågan i samhället i någon väsentlig utsträckning inte påverkas av skatteomläggningen.

Den för en totalfinansiering erforderliga köpkraftsindragningen kommer till stånd huvudsakligen genom att priserna stiger snabbare och/eller lönerna stiger långsammare än vad de annars skulle ha gjort. Totalfinansiering av en skatteomläggning leder alltså i princip till oförändrad köpkraft inom hushållssektorn.

Det kan antagas att köpkraftsindragningen i stort sett kommer att drabba hushållen proportionellt mot deras disponibla inkomster. Till den del köpkraftsindragningen åstadkommes genom högre priser är det självklart att så blir fallet. Detta förhållande gör det möjligt att jämföra sänkningen av den direkta skatten enligt propositionen i olika inkomstlägen med den köpkraftsindragning som är en följd av totalfinansieringen.

Skulle staten ha tagit in de 6,2 miljarder kronor som omläggningen m. m. enligt propositionen kostar genom en högre mervärdeskatt, hade en höjning på ca 4,5 % erfordrats. I princip är den köpkraftsindragning som totalfinansieringen förutsätter alltså jämförbar med effekten av en momshöjning. I tabell 2 jämförs effekten av i propositionen föreslagna skattesänkningar med en köpkraftsindragning motsvarande 4,5 % av den disponibla inkomsten i resp. inkomstskikt.

Som framgår av tabellen får inkomsttagare med inkomster understigande ca 25 000 kr. inte ut något positivt netto av omläggningen. Detta är i och för sig inte särskilt överraskande. Även om skattesänkningen i förhållande till nuvarande skattebelastning är relativt stor för lägre inkomsttagare, är den i förhållande till den disponibla inkomsten liten, eftersom lägre inkomsttagare betalar en i relation till denna inkomst låg skatt. Omläggningen ger sedan ett positivt netto upp till en inkomst på ca 60 000 kr. Därefter är köpkraftsindragningen återigen större än skattesänkningen.

Såsom kommer att utvecklas i det följande stannar emellertid den inkomstförstärkning som regeringen vill tillförsäkra statskassan för 1976 inte vid de 6,2 miljarder kronor som ligger till grund för beräkningarna

Tabell 2: Skattesänkning genom den föreslagna skatteomläggningen samt den beräknade effekten av den för totalfinansiering erforderliga köpkraftsindragningen.

Taxerad inkomst	Skattesänkning enl. propositionen	4,5 % köpkraftsindragning
6 000	45	260
10 000	165	390
15 000	315	550
20 000	490	710
25 000	885	870
30 000	1 210	1 010
35 000	1 330	1 130
40 000	1 600	1 240
50 000	1 600	1 440
60 000	1 600	1 600
70 000	1 600	1 770
80 000	1 600	1 900
90 000	1 545	2 020

i tabell 2. Uttryckt som köpkraftsindragning på samma sätt som i denna tillkommer ytterligare 2,3 %. Omräknat i kronor motsvarar en köpkraftsindragning på 6,8 % (4,5 % + 2,3 %) ca 1 870 kr. för en 40 000-kronorsinkomsttagare, dvs. den inkomstgrupp som kan sägas vara mest gynnad av skatteomläggningen.

Avtalsrörelsen och inflationen

Mot denna bakgrund är det uppenbart att regeringens förslag, som skärper progressiviteten och som innebär oförändrade eller höjda marginalskatter över 40 000 kr. inkomst, inte är ägnat att underlätta löneförhandlingarna. Moderata samlingspartiet har såväl under arbetet i skatteutredningen som senare framhållit att endast genom rejäla marginalskattesänkningar i vanliga inkomstlagen uppnås effekten att främja en snabb och för samhällsekonomin rimlig avtalsuppgörelse.

När löneyrkanden på över 20 % framfördes hösten 1974, föreslog moderata samlingspartiet åtgärder för att tillgodose det bakomliggande önskemålet om en förbättrad köpkraft utan att det skedde till priset av inflationsdrivande lönehöjningar. Vi begärde att staten skulle garantera löntagarna en köpkraftsförbättring med genomsnittligt ca 3 % och förklara sig beredd att infria denna garanti, i sista hand genom skattepolitiska åtgärder. De fackliga organisationerna skulle då kunna visa återhållsamhet med lönehöjningar och arbetsgivarna med prishöjningar. Därmed skulle Sveriges kostnadsläge i förhållande till utlandet förbättras och utifrån kommande prisstegringar motverkas.

Inflationsproblemet är fortfarande lika aktuellt men har fått en något annan karaktär. Den internationella prisstegringen har saktat av. Risken

är då att vi genom stora nominella lönehöjningar i Sverige åstadkommer en inhemskt genererad kostnadsinflation, som kan leda till problem med den externa balansen och t. o. m. föranleda en devalvering. Moderata samlingspartiet vidhåller sitt krav att regeringen bör ta initiativ till åtgärder mot inflationen.

Moderata samlingspartiet delar helt uppfattningen att det behövs en skatteomläggning 1976. Härigenom kan man göra det möjligt för parterna på arbetsmarknaden att nå en uppgörelse, som tillförsäkrar inkomsttagarna en rimlig reallöneförbättring efter skatt inom ramen för nominella löneökningar, som är förenliga med kraven på prisstabilitet och balans i de utrikes betalningarna. Detta var också ett av motiven bakom förra årets s. k. Hagauppgörelse och riksdagens beslut om en skatteomläggning avseende år 1975. Hagauppgörelsen sades innebära att man tog ett spjärntag mot inflationen. Det kan i dag konstateras att inflationen under det senaste året varit mycket snabb och att uppgörelsen inte påtagligt har underlättat årets avtalsrörelse. Den uppgörelse som i år träffats mellan regeringen, centern och folkpartiet och som ligger till grund för propositionen 92 tycks i dessa hänseenden inte skilja sig nämnvärt från förra årets.

Skatteskalen

Regeringens förslag till ändring av skatteskalen kan sägas ha en låglöneprofil så till vida att endast inkomsttagare med en årsinkomst understigande 40 000 kr. får någon marginalsattesänkning. För inkomster över 40 000 kr. blir det oförändrade eller höjda marginalsatser. Med tanke på att den genomsnittliga, heltidsarbetande LO-medlemmen nästa år torde komma att ha en inkomst på ca 45 000 kr. och sålunda ha en marginalsatt på omkring 60 %, underlättas inte möjligheterna att genom löneökningar i vanlig ordning ge honom en ökad reallön efter skatt. Med hänvisning till det tidigare förda resonemanget kan det ifrågasättas huruvida nettoreallönen över huvud taget kommer att förbättras till följd av lönepåslag av den storleksordning som nu diskuteras. Marginalsattelättnaderna ligger i fel inkomstskikt. Skall genom marginalsattelättnader möjligheterna förbättras att nå en avtalsuppgörelse avseende den genomsnittliga löntagaren, måste det rimligen vara denne som får sin marginalsatt sänkt. Detta utesluter i och för sig inte att det skulle ha blivit ännu svårare att sluta avtal utan den skattesänkning på 1 600 kr. som nu föreslås.

De största marginalsattesänkningarna föreslås alltså ske i inkomstskikt där marginalsatserna rimligen representerar ett mindre problem. I förhållande till sin inkomst efter skatt får lägre inkomsttagare ändå en så blygsam skattesänkning att det med tanke på effekterna av den föreslagna finansieringen kan ifrågasättas om de över huvud taget får ett po-

sitivt nettoutbyte. Det är svårt att förbättra situationen för lägre inkomsttagare med stor försörjningsbörda genom skattepolitiska åtgärder. I deras fall är arbetsmarknadspolitiska, näringspolitiska och socialpolitiska åtgärder mer verkningsfulla.

Det är enligt vår uppfattning nödvändigt att ge skatteskalen en sådan utformning att mellaninkomsttagarna får en märkbar marginalskattesänkning. Den av oss förordade skatteskalen framgår av tabell 3. Som synes innebär vårt förslag marginalskattesänkningar ända upp till en beskattningsbar inkomst på 80 000 kr. Tyngdpunkten i marginalskattesänkningarna har vi lagt i inkomstskikten mellan 25 000 och 65 000 kr.

Tabell 3: Nuvarande marginalskatteskala och den av oss föreslagna.

Beskattningsbar inkomst, 1 000-tal kr.	Skattesats inom skiktet		Skillnad
	Nuvarande skala	Vår skala	Mot nuvarande skala
— 15	7	6	— 1
15— 20	12	6	— 6
20— 25	17	10	— 7
25— 30	22	16	— 6
30— 35	28	18	—10
35— 40	28	24	— 4
40— 45	33	29	— 4
45— 65	38	34	— 4
65— 70	43	40	— 3
70— 80	48	45	— 3
80—100	48	48	± 0
100—150	52	52	± 0
150—	56	56	± 0

Tabell 4: Skattesänkning i olika inkomstlägen enligt moderata samlingspartiets förslag jämfört med nuvarande skatteskala.

Beskattningsbar inkomst, 1 000-tal kr.	Skatteförändring mot nu gällande skala
6 000	— 15
10 000	— 55
15 000	— 105
20 000	— 180
25 000	— 485
30 000	— 830
35 000	—1 150
40 000	—1 620
45 000	—1 820
50 000	—2 020
60 000	—2 420
70 000	—2 815
80 000	—3 100
90 000	—3 100
100 000	—3 100
150 000	—3 100

Vilka skattesänkningar vårt förslag innebär framgår av tabell 4. Det innebär som synes betydande skattesänkningar för nästan alla inkomsttagare. I förhållande till regeringens förslag innebär det större skattesänkningar för alla som 1976 kommer upp i en inkomst överstigande 40 000 kr. — och det är majoriteten av alla inkomsttagare och nästan alla heltidsarbetande inkomsttagare. Sänkningen uppgår till maximalt 3 100 kr., vilket uppnås vid en inkomst av 80 000 kr.

Det torde komma att göras gällande att regeringens förslag är väsentligt mer gynnsamt för lägre inkomsttagare än vårt. Så är dock inte fallet, om man tar hänsyn till de skatte- och prishöjningar som regeringens förslag kommer att medföra. I det föregående har vi visat hur den köpkraftsindragning via diverse skatter och avgifter som propositionen innebär kan tänkas komma att slå i olika inkomstlägen. Som vi redovisar närmare nedan går vi emot en rad sådana skatte- och avgiftshöjningar. Tillsammans gör detta att det är rimligt att reducera den köpkraftsindragning på 4,5 % som vi räknade med i avsnittet Totalfinansiering till ca 1,5 %. I själva verket leder detta till att låginkomsttagarna med vårt förslag har anledning att räkna med ett bättre nettoutbyte av skatteomläggningen än med regeringens förslag. Vårt förslag är en verklig skattesänkning. Det är inte regeringsförslaget.

Till bilden hör också att t. ex. en 30 000-kronorsinkomsttagare, som får en löneökning på 10 % i början av 1976, med den av oss förordade skatteskalen får behålla 120 kr. mer av denna än med regeringsförslaget.

Det bör i detta sammanhang konstateras att förslaget i propositionen om borttagande av beloppstaket för arbetsgivarnas socialförsäkringsavgifter — det ligger nu vid 7,5 gånger basbeloppet — innebär en kraftig marginalskatthöjning på extrainkomster för dem vilkas inkomster överstiger inkomsttaket. För en person med en inkomst på 70 000 kr. blir marginalskatten på extrainkomster — E 2-inkomster — ca 85 %. Egenföretagare och fria yrkesutövare kommer generellt att drabbas av denna högre marginalskatt.

Enligt vår uppfattning kan dessa effekter inte accepteras. Som vi utvecklar närmare nedan säger moderata samlingspartiet nej till att taket på socialförsäkringsavgifter slopas.

Folkpensionärernas beskattning

Moderata samlingspartiet har under lång tid drivit uppfattningen att folkpensionen bör vara skattefri. Med tanke på den provisoriska karaktär som den nu föreslagna skatteomläggningen har avstår vi emellertid från att i detta sammanhang föreslå en sådan reform. I samband med en mer genomgripande omläggning av skattesystemet bör emellertid vid utformningen av reglerna för pensionärernas beskattning principen om skattefri folkpension vara vägledande.

Regeringens förslag innebär en övergång till individuell beskattning av folkpensionärerna. Skatteutredningen föreslog i sitt betänkande i detta hänseende att en garantiregel skulle införas, enligt vilken de gamla reglerna skulle tillämpas, om dessa ställer sig fördelaktigare. Garantiregeln skulle gälla under ett obegränsat antal år framåt. I propositionen begränsas denna övergångstid till ett år. Enligt vår uppfattning bör skatteutredningens förslag följas på denna punkt.

Särbeskattningen är inte fullt genomförd. I fråga om de regler som gäller för rätten till extra avdrag skall hänsyn tas till makarnas sammanlagda förmögenhet. Den ena maken får sålunda sitt extra avdrag reducerat, om den andra maken har en förmögenhet överstigande 50 000 kr. Enligt vår uppfattning bör även här särbeskattning tillämpas. Endast den egna förmögenheten bör beaktas vid avtrappningen av det extra avdraget.

Sjömansskatten

Sjömansskatten ändras regelmässigt när den vanliga statliga inkomstskatten ändras. Vi föreslår en justering av sjömansskatten efter samma principer som vi förordar i fråga om statskatten.

Villabeskattningen

1974 års fastighetstaxering ledde till en höjning av taxeringsvärdena för en- och tvåfamiljsfastigheter på i genomsnitt ca 40 %. Med nuvarande beskattningsregler skulle detta för många småhusägare leda till mycket kännbara skatteskärpningar. Mot denna bakgrund har moderata samlingspartiet drivit kravet på en uppjustering av schablonvärdesgränserna i proportion till taxeringsvärdeshöjningen. Vi har vidare begärt en höjning av det s. k. villaavdraget.

Regeringen föreslår en höjning av villaavdraget till 800 kr. Enligt vår mening bör avdraget sättas till 1 000 kr.

I propositionen föreslås en viss uppjustering av gränsen för 2-procentsskiktet från 150 000 kr. till 180 000 kr. Det är emellertid en uppjustering med blott 20 %, vilket skall ställas mot ovannämnda genomsnittliga höjning av taxeringsvärdena på över 40 %. Enligt vår uppfattning är detta klart otillräckligt. Vi förordar att schablonintäktsgränserna utformas enligt följande skala:

2 % i intervallet	0—200 000 kr.
4 % i " "	200 001—300 000 kr.
8 % i " "	300 001— kr.

Vårt förslag innebär att högsta schablonintäktspocenten blir 8 %.

Särskilt i storstadsområdena framstår den av oss förordade skalan som erforderlig för att en skärpning av villabeskattningen i förhållande till taxeringsvärdena skall kunna undvikas. Enligt vår uppfattning bör

staten stimulera till och underlätta ett ökat egnahemsboende, inte motverka det genom ökade skattepålagor.

Till följd av de höjda taxeringsvärdena kan särskilda problem uppkomma för pensionärer i fråga om möjligheterna att klara de höjda skatterna. Vi kan inte acceptera att äldre människor tvingas sälja sitt egnahem eller sin sommarstuga på grund av den skattehöjning som taxeringsvärdeshöjningen medför. Det bör ankomma på regeringen att i år förelägga höstens riksmöte förslag om hur dessa problem skall lösas.

För att täcka kostnader och inkomstbortfall för i propositionen föreslagna åtgärder, föreslås en rad höjda avgifter och punktskatter.

1. Höjd socialförsäkringsavgift för sjukförsäkring ..	590 milj. kr.
2. Höjd socialförsäkringsavgift för folkpensionering	2 200 milj. kr.
3. Borttagande av taket för socialförsäkringsavgif- terna	1 340 milj. kr.
4. Elskatt	800 milj. kr.
5. Vin och sprit	300 milj. kr.
6. Maltdrycker	120 milj. kr.
7. Läskedrycker	20 milj. kr.
8. Cigarretter	165 milj. kr.
9. Förpackningar	75 milj. kr.
10. Bensin	280 milj. kr.
11. Brännolja	420 milj. kr.
Summa ca	6 300 milj. kr.

Vid sidan av dessa höjningar har beslut fattats eller propositioner lagts om ytterligare skatte- och avgiftshöjningar för att finansiera den statliga verksamheten. Enligt vår uppfattning bör samtliga dessa höjningar ses i ett sammanhang.

12. I proposition nr 23 föreslås en arbetsgivaravgift på 0,15 % för att finansiera vuxenutbildning	112 milj. kr.
13. I proposition nr 36 föreslås arbetsgivaravgiften för sjukförsäkring höjd med 0,6 % för att täcka ökade sjukförsäkringskostnader	630 milj. kr.
14. I proposition nr 45 föreslås arbetsgivaravgift på 0,4 % för att täcka kostnaderna för arbetsmarknadsutbildning	530 milj. kr.
15. I proposition nr 66 föreslås en arbetsmiljöavgift om 0,03 %	30 milj. kr.
16. I proposition nr 97 föreslås en avgift om 0,125 % för kostnader i samband med rörlig pensionsålder	200 milj. kr.

17. Redan fattade beslut på pensioneringens område innebär att arbetsgivaravgiften 1976 höjs med 0,75 % 1 200 milj. kr.
18. Genom de höjda taxeringsvärdena kommer stat och kommun att tillföras ökade inkomster. Med hänsyn till de i propositionen föreslagna ändringarna i beskattningen torde detta för staten innebära ca 350 milj. kr.
- Summa ca 3 050 milj. kr.

Till bilden av vilken inkomstförstärkning statskassan kan förväntas tillföras 1976 hör också den automatiska skatteskärpning som blir följden av det progressiva skattesystemet i förening med inflationen.

19. Automatisk skatteskärpning 2 500 milj. kr.
- Summa 1—19 ca 12 000 milj. kr.

Vid vår behandling av de förslag som nämnts under punkterna 12—16 ovan har vi tillämpat principen att vi accepterar avgiftshöjningar i den mån de svarar mot kostnader som vi tillstyrker. Vi kan sålunda, under förutsättning av bifall till våra förslag i denna motion, acceptera exempelvis den i proposition nr 45 föreslagna finansieringen av kostnaderna för arbetsmarknadsutbildning.

När vi bedömt vilka inkomstförstärkningar som är erforderliga för att täcka de kostnader som sammanhänger med förslagen i proposition nr 92 har det varit vår uppfattning att den automatiska skatteskärpningen — punkt 19 — och statens ökade intäkter till följd av de höjda taxeringsvärdena — punkt 18 — måste beaktas. Som nämnts ovan anser vi vidare att de 460 milj. kr. som enligt propositionen måste finansieras på grund av kvarvaron av en begränsad rätt till avdrag för sjukförsäkringsavgiften inte utgör någon kostnad. Det totalbelopp som skall finansieras i samband med skatteomläggningen kan sålunda reduceras med 460 milj. kr. Slutligen hävdar vi att det bör vara fullt möjligt att genom rationaliseringar och besparingar inom den statliga sektorn minska statens utgifter med 1 miljard kronor utan att den offentliga servicen försämras. Vi föreslår att besparingsutredningen ges i uppdrag att skyndsamt utarbeta ett förslag med denna innebörd.

Det belopp som måste finansieras blir då:

Kostnad för skatteomläggningen enl. propositionen	6,2	miljarder kronor
+ Skatteskala enligt vårt förslag	0,5	miljarder kronor
./. Automatisk skatteskärpning	2,5	miljarder kronor

./. Besparingar	1,0 miljarder kronor
./. Rätt till avdrag för sjukförsäkringsavgiften	0,46 miljarder kronor
./. Ökade inkomster till följd av höjda tax- värden	0,35 miljarder kronor
Summa	2,4 miljarder kronor

Övriga förmåner

I propositionen föreslås en fördubbling av det s. k. sparavdraget från 400 för ensamstående och 800 kr. för makar till 800 resp. 1 600 kr. Detta är en uppjustering, som länge har förordats av moderata samlingspartiet. Senast i vår motion om den ekonomiska politiken, som väcktes under den allmänna motionstiden, lade vi fram ett i detta hänseende med propositionen likalydande förslag.

Frigränsen för egenföretagarnas allmänna arbetsgivaravgift föreslås höjd från 10 000 till 18 000 kr. i propositionen. Detta är enligt vår uppfattning en riktig åtgärd. Vi har i det föregående erinrat om vårt förslag att egenföretagarna dessutom skall medges ett avdrag motsvarande 125 % av egenavgiften. Motivet för detta är för närvarande att inkomster som rimligen borde hänföras till inkomst av kapital ligger till grund för beräkningen av egenavgiften.

I propositionen har inte förslagits någon lösning av problemen med den s. k. faktiska sambeskattningen av makar som båda arbetar i ett eget företag. Enligt vår uppfattning bör det ankomma på regeringen att under innevarande år framlägga förslag i detta hänseende.

Finansieringen

Inkomstbortfallet för statskassan till följd av den i propositionen förordade ändringen i statsskatteskalen beräknas till ca 4,9 miljarder kronor. Inkomstbortfallet för den av oss förordade skalan kan beräknas till ca 5,4 miljarder kronor. Övriga kostnader/inkomstbortfall, som måste täckas genom höjningar av andra skatter och avgifter, uppgår enligt regeringen till 1,3 miljarder kronor. De hänför sig till höjningen av barnbidraget (540 milj. kr.), höjningen av frigränsen för egenföretagare (60 milj. kr.), de höjda sparavdragen (280 milj. kr.) samt den kvardröjande avdragsrätten för sjukförsäkringsavgiften (460 milj. kr.). Enligt vår mening är det emellertid fel att betrakta kvarvaron av en begränsad avdragsrätt för inbetalda sjukförsäkringsavgifter vid 1976 års taxering som en kostnad. Det offentliga förlorar inte härigenom några inkomster, eftersom skattebetalarna tidigare haft full avdragsrätt. I själva verket är det rimligt att betrakta det faktum att avdragsrätten maximerats från att förut ha varit obegränsad som en inkomstförstärkning.

Som vi redovisar närmare i det följande, tillstyrker vi punktskattehöjningar, som kan beräknas tillföra statskassan ca 1,8 miljarder kronor för helt budgetår. Härav åtgår 630 milj. kr. för finansieringen av vissa energipolitiska åtgärder; återstår sålunda ca 1,2 miljarder kronor. Ifrågavarande punktskattehöjningar är emellertid avsedda att träda i kraft den 1 juli i år och i vissa fall tidigare. De inkomster på upp mot 1 miljard kronor som statskassan härigenom tillgodogör sig under första hälften av budgetåret 1975/76 och mot vilka det inte svarar några kostnader till följd av skatteomläggningen bör enligt vår uppfattning kunna användas för att finansiera denna. Härigenom återstår blott 200 milj. kr., för vilka vi inte anvisat någon finansiering. Enligt vår uppfattning kan detta underskott med tanke på konjunkturutsikterna utan vidare accepteras; det kommer att behöva kompletteras med ytterligare stimulansåtgärder. Konjunkturfrågan berörs närmare nedan. Till bilden hör också att statens inkomster under såväl 1975 som 1976 kommer att bli större än man tidigare räknat med, därför att löneökningarna blir större än vad som förutsatts i kalkylerna.

Som framgått av denna genomgång innebär regeringens förslag en kraftig överfinansiering av skatteomläggningen. Mot den bakgrunden motsätter vi oss de i propositionen föreslagna höjningarna av arbetsgivaravgiften för sjukförsäkring och arbetsgivaravgiften för folkpensionering liksom förslaget att slopa den övre gränsen för uttag av dessa avgifter. Vi anser det principiellt felaktigt att socialförsäkringsavgifterna skall användas för finansiering av åtgärder som inte har något med socialförsäkringssystemet att göra. Det görs i propositionen gällande att man genom de föreslagna höjningarna genomför en förskjutning från skattefinansiering till avgiftsfinansiering. Detta är emellertid en rent bokföringsteknisk fråga, som i detta sammanhang saknar relevans. Höjningen avser *inte* en förbättring av socialförsäkringssystemet. Det enda motivet är att ge staten ökade inkomster.

Borttagandet av taket för uttag av socialförsäkringsavgifter leder till att dessa förlorar sin speciella karaktär. Avgifter kommer att utgå även på inkomster, där de inte är förenade med några sociala förmåner. Det leder vidare till den skärpning av marginalskatten på extrainkomster som vi berört i det föregående. Vi kan inte acceptera detta.

Skatteomläggningen och kommunernas ekonomi

Den av regeringen föreslagna skatteomläggningen kommer för kommunernas vidkommande att innebära antingen att skatteunderlaget växer långsammare eller att de drabbas av höjda arbetskraftskostnader till följd av de föreslagna höjningarna av arbetsgivaravgifterna. Enligt våra beräkningar blir denna effekt av storleksordningen 1,1 miljarder kronor.

Det motsvarar en skatthöjning av storleksordningen 60 öre. Det är troligt att borttagandet av taket för beräkningen av arbetsgivarnas sociala avgifter kommer att drabba kommunerna mer än genomsnittligt. Särskilt torde detta gälla landstingen. Om så är fallet, är ovannämnda 60 öre en underskattning av det behov av skatthöjningar för kommunerna som uppkommer till följd av regeringens förslag.

En överenskommelse har i år träffats mellan regeringen och kommun- och landstingsförbunden om ett nytt kommunalt skattestopp. Vi har anfört att en förutsättning för ett sådant var att kommunerna inte pålades ytterligare bördor. Den belastning på kommunernas ekonomi som regeringens förslag till skatteomläggning kommer att medföra innebär en betydande ekonomisk påfrestning.

Den uppläggning som vi föreslår innebär att de negativa effekterna av skatteomläggningen på kommunernas ekonomi väsentligt reduceras.

Punktskatter

Energiskatten: I propositionen föreslås att nuvarande elskatt, som utgår med 10 % på elpriset exkl. skatt, skall ersättas med en fast skatt på 2 öre per kWh. Vidare föreslås att den gräns som hittills gällt vid beskattning av näringslivets energiförbrukning skall höjas från 1 % till 3 % av saluvärdet.

Enligt vår uppfattning hade det varit logiskt att låta en höjning av elskatten anstå, tills man hunnit utreda hur detta bör ske. Det finns en betydande risk för att den föreslagna konstruktionen med en fast avgift — vilken för många kommer att innebära en högst avsevärd skatteskärpning — kommer att göra en utveckling mot ökad användning av s. k. elackumulering, som innebär att den billigare nattelen utnyttjas för uppvärmningsändamål, olönsam. En ökad användning av elackumulering skulle leda till ett jämnare energiutnyttjande mellan dag och natt och därigenom reducera behovet av tillgänglig effekt. Det finns alltså risk för att den föreslagna konstruktionen motverkar utvecklingen mot en förbättrad energihushållning på elsidan.

Vi föreslår att man nu begränsar sig till att höja elskatten från 10 % till 15 % på priset exkl. skatt. Vi föreslår vidare att gränsen för beskattning av näringslivets energikonsumtion blott höjs till 2 % av saluvärdet.

Vi räknar med att denna åtgärd leder till att statskassans inkomstförstärkning genom elskatthöjningen uppgår till ca 500 milj. kr.

Måltidsdrycker: I propositionen föreslås att skatten på lättöl höjs med 20 öre från 12 öre till 32 öre per liter. Enligt vår uppfattning borde höjningen begränsas till 15 öre per liter. Det finns en risk för att utvecklingen mot att lättöl i ökande utsträckning ersätter andra ölsorter som måltidsdryck i annat fall skulle motverkas.

Stilldrinkar: Enligt propositionen skall s. k. stilldrinkar skattebeläggas med 40 öre per liter. Enligt vår uppfattning bör en sådan höjning inte komma till stånd. Inte minst anser vi det motiverat att remissbehandlingen av den utredning som behandlat punktskattefrågorna avvaktas innan nya punktskatter införs.

Förpackningar: Förpackningsskatten föreslås höjd. Höjningen beräknas inbringa 75 milj. kr. Enligt vår bedömning torde de miljömässiga effekterna av en höjning av detta slag vara utomordentligt begränsade. Det främsta resultatet av en höjd förpackningsskatt torde i stället bli att konkurrensen på bryggerimarknaden minskar genom att mindre bryggeres möjligheter att konkurrera på av Pripps dominerade marknader försämras.

Miljökostnadsutredningen har haft i uppdrag att bl. a. studera effekterna av förpackningsskatt. Nya skatter bör inte beslutas, innan denna remissbehandlats. Förslaget om höjd förpackningsskatt bör enligt vår mening avslås.

Konjunkturutvecklingen

Vi återkommer till en närmare behandling av konjunkturutsikterna i vår motion med anledning av den reviderade finansplanen. Det bör emellertid i detta sammanhang konstateras att riksdagen i samband med sin behandling av en skatteomläggning avseende år 1976 inte kan bortse från det konjunkturpolitiska perspektivet. Om man sålunda skulle göra den bedömningen att konjunkturutvecklingen under 1976 skulle motivera en restriktiv ekonomisk politik, bör man givetvis inte lägga fram ett förslag till skatteomläggning, som har en expansiv inverkan på samhällsekonomin. Om man tvärtom gör den bedömningen att konjunkturutvecklingen torde komma att motivera en expansiv ekonomisk politik, bör den föreslagna skatteomläggningen inte ha en återhållande prägel.

Vår bedömning är att den nedgång i den svenska konjunkturen som nu börjar bli alltmer påtaglig kommer att fortsätta åtminstone också under första halvåret 1976. Vi räknar inte med någon mer påtaglig vändning före andra halvåret 1976. Mot denna bakgrund anser vi det felaktigt att — som regeringen gör — ge 1976 års skatteomläggning en starkt restriktiv prägel. Främst speglar det en ambition från regeringens sida att möjliggöra en fortsatt snabb utbyggnad av den offentliga sektorn.

Det torde ankomma på vederbörande utskott att utarbeta erforderlig författningstext.

Hemställan

Med anledning av vad som ovan anförts hemställes
att riksdagen

1. beslutar anta den i bilaga 1 föreslagna lydelsen av 10 § i lagen om statlig inkomstskatt,
2. beslutar att hos regeringen hemställa om förslag under innevarande år i vad gäller de faktiskt sambeskattades problem,
3. avslår förslaget i propositionen att garantiregeln i punkt 3 i övergångsbestämmelserna till Förslag till Lag om ändring i kommunalskattelagen tidsbegränsas till 1977 års taxering,
4. beslutar att det avdrag för pensionärer som beräknas med hänsyn till skattskyldigs statligt taxerade inkomst inte skall påverkas av makes förmögenhet i enlighet med vad i motionen anförts,
5. beslutar om en anpassning av sjömansskatten till de nya reglerna för statlig inkomstskatt i enlighet med vad i motionen anförts,
6. beslutar att det s. k. villaavdraget skall höjas till 1 000 kr.,
7. beslutar att gränserna för intäktsprocenten vid småhusbeskattningen fastställs till 2 % upp till 200 000 kr., 4 % i skiktet från 200 000 till 300 000 kr. samt 8 % över 300 000 kr.,
8. beslutar att hos regeringen hemställa om förslag till åtgärder avsedda att begränsa de problem för vissa pensionärer som de höjda taxeringsvärdena kommer att medföra i enlighet med vad som i motionen anförts,
9. avslår förslaget i propositionen om en höjning av arbetsgivaravgiften för sjukförsäkring med 0,4 procentenheter och arbetsgivaravgiften för folkpensionering med 1,5 procentenheter,
10. avslår förslaget i propositionen om att avveckla begränsningen för avgiftsunderlaget till 7,5 gånger basbeloppet per årslön för socialförsäkringsavgifterna,
11. beslutar om ändrad elbeskattning i enlighet med vad som i motionen anförts,
12. beslutar att den i 2 § Förslaget till Lag om ändring i lagen om nedsättning av allmän energiskatt föreslagna procentsatsen om 3 % skall bestämmas till 2 %,
13. avslår förslaget i propositionen om att skatt skall utgå på s. k. stilldrinkar (tulltaxenummer 22.07 och 22.09),
14. beslutar att skatten på lättöl skall utgå med 27 öre per liter i stället för som i propositionen föreslagits med 32 öre,
15. avslår förslaget till Lag om ändring i förordningen om avgift på vissa dryckesförpackningar,

16. beslutar att hos regeringen hemställa om tilläggsdirektiv till besparingsutredningen med uppgift att med förtur utarbeta förslag till besparingar av storleksordningen 1 miljard kronor.

Stockholm den 16 april 1975

GÖSTA BOHMAN (m)

STAFFAN BURENSTAM LINDER (m) NILS CARLSHAMRE (m)

ASTRID KRISTENSSON (m) ALLAN HERNELIUS (m)

CARL-WILH. LOTHIGIUS (m) ERIC KRÖNMARK (m)

TAGE MAGNUSSON (m) PER PETERSSON (m)
i Borås i Gäddvik

BRITT MOGÅRD (m) G. IVAR VIRGIN (m)

*Bilaga 1***Förslag till lydelse av 10 §, lagen om statlig inkomstskatt**

1 mom. Statlig inkomstskatt utgår för fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser med viss i särskild ordning bestämd procent av nedan angivna grundbelopp.

Grundbeloppet utgör:

när beskattningsbar inkomst icke överstiger 20 000 kronor: 6 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när beskattningsbar inkomst överstiger

20 000 men icke	25 000 kr.:	1 200 kr. för	20 000 kr. och	10 % av återstoden;
25 000 " "	30 000 " :	1 700 " "	25 000 " "	16 % " "
30 000 " "	35 000 " :	2 500 " "	30 000 " "	18 % " "
35 000 " "	40 000 " :	3 400 " "	35 000 " "	24 % " "
40 000 " "	45 000 " :	4 600 " "	40 000 " "	29 % " "
45 000 " "	65 000 " :	6 050 " "	45 000 " "	34 % " "
65 000 " "	70 000 " :	12 850 " "	65 000 " "	40 % " "
70 000 " "	80 000 " :	14 850 " "	70 000 " "	45 % " "
80 000 " "	100 000 " :	19 350 " "	80 000 " "	48 % " "
100 000 " "	150 000 " :	28 950 " "	100 000 " "	52 % " "
150 000 " "		54 950 " "	150 000 " "	56 % " "

Ändå att statlig inkomstskatt skall uttagas med mer än 100 procent av grundbeloppet, må likväl icke den å någon del av den beskattningsbara inkomsten belöpande skatten uppgå till högre belopp än som motsvarar 56 procent av denna inkomstdel.

Med familjestiftelse avses i denna lag stiftelse, som enligt de för densamma gällande stadgar har till huvudsakligt ändamål att tillgodose viss familjs, vissa familjers eller bestämda personers ekonomiska intressen.